

Guía de Radioterapia

Institut d'Oncologia Radioteràpica
Hospital de l'Esperança
St. Josep de la Muntanya, 12
08024 Barcelona
Tel. 93 367 41 44 - Fax 93 367 42 71
E-mail: iore@immas.jcim.es

C S B Consorci Sanitari de Barcelona

IM

Institut d'Oncologia
Radioteràpica
Hospital de l'Esperança

Guia de Radioteràpia

**Institut d'Oncologia Radioteràpica
Hospital de l'Esperança**
St. Josep de la Muntanya, 12
08024 Barcelona
Tel. 93 367 41 44 - Fax 93 367 42 71
E-mail: ior@imas.imim.es

Introducció

Ha estat remès a l'Institut d'Oncologia Radioteràpica (IOR) perquè avaluem la realització d'un tractament amb radiacions.

A l'IOR treballen metges especialistes en oncologia radioteràpica, radiofisiòlegs, infermeres, tècnics especialistes en radioteràpia i personal administratiu per oferir-li una radioteràpia moderna, de qualitat, eficaç, eficient i segura.

El primer cop que vingui a l'IOR, en funció del seu diagnòstic, se li assignarà un metge, que realitzarà la primera visita i li explicarà el tractament que rebrà i la possible toxicitat que d'aquest en deriva. Posteriorment li realitzarem un escàner per planificar la radioteràpia. Passats uns dies ens posarem en contacte amb vostè per comunicar-li el dia i l'hora d'inici del tractament. A partir d'aquest moment vostè haurà de venir cada dia a la mateixa hora, a no ser que se l'indiqui el contrari, per rebre el tractament. Tot el personal de l'IOR està especialment sensibilitzat per tal de fer-li perdre el menor temps possible, és per això que intentarem no fer-li esperar, tot i que sabem que no sempre és possible. Un cop a la setmana el metge parlarà amb vostè per comprovar la seva evolució i corregir els possibles trastorns que puguin aparèixer.

Aquesta guia li ajudarà a comprendre què és la radioteràpia, descrivint els tractaments i els efectes secundaris que poden comportar. En qualsevol cas, molt possiblement seguirà tenint preguntes al respecte. Apunti-les a les pàgines en blanc que trobarà al final d'aquesta guia i comenti-les a la propera visita. Recordi que el personal que treballa a l'IOR està sempre a la seva disposició per resoldre qualsevol dubte o problema que se li plantegi.

La radioteràpia detén la reproducció de les cèl·lules, tant de les santes com de les malalties. No obstant, com les cèl·lules anormals són més sensibles aquestes moren més ràpidament que les santes. En la radioteràpia externa, una màquina situada a certa distància del cos dirigeix raigs curatius sobre la zona malalta del cos. Aquest tractament, que és el més freqüent, permet al pacient anar i tornar cada dia a casa. En canvi, la radioteràpia interna consisteix en la introducció de material radioactiu (embolicat en càpsules, agulles, fils o grans) a l'interior de l'organisme i implica restar alguns dies a l'hospital.

De vegades la radioteràpia s'associa amb la cirurgia o amb la quimioteràpia per completar l'eliminació d'un tumor.

Diàriament, quan entri a la sala de tractament serà col·locat en posició per un tècnic especialista en radioteràpia. En alguns casos, aquest col·locarà blocs de plom a la unitat de tractament per protegir les zones del cos que no siguin necessàries tractar o, inclos, podrà fer servir dispositius per assegurar la seva immobilitat. Així mateix, vostè haurà de col·laborar restant el més quiet possible. Tot i que en un primer moment pugui sentir-se impressionat pel tamany de les màquines que produeixen les radiacions, no es preocipi: aquests aparells no li provocaran cap mal i ràpidament es familiaritzarà amb ells.

Durant el tractament (que durarà sols uns minuts), el tècnic romandrà en una habitació contigua a la que vostè es trobi. Des d'aquesta controlarà la màquina i l'estarà observant per un monitor de televisió. Així mateix, vostè podrà comunicar-se amb ell a través d'un interfon.

Durant el tractament que durarà solo uns minuts), el tècnic permanecerà en una habitació contigua a la que se encuentra entre usted. Desde allí controlará la máquina y lo estará observando por un monitor de televisión. Además, usted podrá comunicarse con ellos.

Procederé: estos aparatos no provocarán ningún dolor y rápidamente se familiarizará dentro de impresionado por el tamago de las máquinas que producen las radiaciones, no se colgará permaneciendo lo más quieto posible. Aunque en un primer momento debrá incluirse, podrá emplear dispositivos para asegurar su inmovilidad. Asimismo, usted deberá la unidad de tratamiento para proteger las zonas del cuerpo que no sea necesario tratar técnicamente especialista en radioterapia. En algunos casos, este colgará bloques de plomo en la sala de tratamiento que serán colocados en posición por un

Diarámicamente, cuando entre en la sala de tratamiento se asociará con la cirugía o con la quimioterapia para completar la eliminación de un tumor.

A veces la radioterapia se asocia con la cirugía o con la quimioterapia para completar la permanecer algunos días en el hospital. (en cambio, la radioterapia interna consta en la introducción de materia radiactiva de tratamiento, que es el más frecuente, permite al paciente ir y volver cada día de su casa. distanciada del cuerpo dirige los rayos curativos sobre la zona enferma del cuerpo. Este tipo rápidamente que las santes. En la radioterapia externa, una máquina situada a cierta enfermedad. Sin embargo, como las células anormales son más sensibles estas permanen más rápidamente la reproducción de las células, tanto de las santes como de las enfermas. La radioterapia detiene la reproducción de las células, tanto de las santes como de las

La radioterapia siempre a la disposición para resolver cualquier duda o problema que el IOR esté siempre y completamente para la próxima visita. Recuerde que el personal que trabaja en de esta guía y completamente para la próxima visita. Anotelas en la página en blanco que encontrarás al final hacién dose preguntas al respecto. Anotelas en la página en blanco que encontrarás al final y los efectos secundarios que puede comprender. De todos modos, muy posiblemente seguirá Esta guía le ayudará a comprender que es la radioterapia, describiendo los tratamientos

y corregir los posibles tratamientos que pueden aparecer. La primera vez que acuda al IOR, en función de su diagnóstico, se le asignará un médico, es posible. Una vez la semana el médico hablará con usted para corroborar su evolución tiempo posible, por ello intentaremos no hacerle esperar, aunque sabemos que si siempre todo el personal del IOR está especialmente sensibilizado para hacerle perder el tratamiento. Todo el día a la misma hora, salvo que se le indique lo contrario, para recibir el tratamiento. el día y la hora de unos días nos pondremos en contacto con usted para comunicarte la radioterapia. Al cabo de unos días nos pondremos en contacto con usted para planificar el tratamiento que se derive. Posteriormente le realizaremos un escáner para planificar la radioterapia la primera vez que acuda al IOR, en función de su diagnóstico, se le asignará un médico,

una radioterapia moderada, de calidad, eficaz, eficiente y segura. En el IOR trabajamos médicos especialistas en radioterapia y personal administrativo para ofrecerle enfermeras, técnicos especialistas en oncología radioterápica, radiófisicos,

de un tratamiento al Instituto d'Oncología Radioterápica (IOR) para que evaluemos la realización Ha sido remitido al Instituto d'Oncología Radioterápica (IOR) para que evalúemos la realización

Introducción

Informació General

Quan vostè segueixi el tractament se sentirà cansat. Això és degut a que el seu organisme estarà emprant molta energia per regenerar les cèl·lules sanes que es destrueixen. Per fer minvar aquest efecte eviti realitzar esforços físics innecessaris. Si a la nit no reposa bé, no prengui tranquil·litzants o somnífers; abans consulti amb el seu metge.

Segurament, el tractament li treurà la gana, justament quan el seu cos estarà més mancat d'energia. Per contrarestar aquest problema tingui en compte els següents consells:

- Mengi quan tingui gana, encara que no sigui l'hora de menjar. Faci-ho prenent aliments fàcils de preparar (com sopes de sobre o productes congelats).
 - Faci petits àpats freqüents.
 - Mantingui a mà aliments nutritius i poc pesats tals com fruits secs o frescos, mató, llet, sucs de fruites naturals, etc.
 - Mitja hora abans dels àpats faci exercicis moderats per fer venir la gana.
 - Variï les seves dietes.
 - Creï un ambient agradable al voltant dels àpats mitjançant llum indirecta, música suau, vaixelles de colors, guarinant la taula, etc.
 - Mengi acompanyat de persones (o de la ràdio o la televisió).

La porció de pell que rep radiacions sol irritar-se o enrogrir. Encara que aquesta reacció desapareix amb el final del tractament, procuri tractar la seva pell amb delicadesa. Així, previngui les irritacions evitant tant les fonts de calor (aigua calenta, llum solar, llàmpades calorífiques, etc.) com les de fred (aigua freda, etc.). De la mateixa manera, no empri sabons irritants, perfums, cosmètics, líniments o fulles d'afaitar. I quan es renti assequi's sense fregar. El personal de l'IOR podrà aconsellar-li sobre quins productes cosmètics poden fer-se servir.

Cuando la irradiación incluye la zona de las glándulas salivares estas producen menos saliva y tendrá usted la boca seca. Por esta razón, quizás notará una falta de agua al tragar alimentos o cambios en los hábitos de comer que podrían resultarle amargos o ácidos. Por ello, evite comer productos fritos, que son los que podrán sabotear su salud dental. Además:

- Beba agua y otros líquidos como agua.
- Evite cubitos de hielo o helados, o introduzca en la boca una gasa húmeda o un pedazo de esponja con agua.
- Chupe cubitos de hielo o helados, o introduzca en la boca una gasa húmeda o un pedazo de la mucosa de la boca.
- No emplee en ningún caso productos comestibles para engrasarse la boca (el alcohol que contiene estos productos aumenta la sequedad de la mucosa de la boca).

- Beba tanta agua y otros líquidos como pudea.
 - Enjuáguese la boca muy a menudo.
 - Chupe cubitos de hielo o helados, o introduzca en la boca una gasa húmeda o un pedazo de esponja con agua.
 - NO emplee en ningun caso productos comer-
ialles para enjuagarse la boca (el alcohol que contiene estos productos aumenta la sequedad de la mucosa de la boca).

Quan la irradiació inclou la zona de les glàndules salivars, aquestes produeixen menys saliva i llavors tindrà la boca seca. Per aquesta raó, potser notarà una manca de gust dels aliments o canvis en els sabors habituals (que podran resultar-li amargs o àcids). Per això, eviti menjar productes fregits, que són els que vostè podrà trobar més desagradables. D'altra banda:

- Begui tanta aigua i altres líquids com pugui.
 - Glopegi líquids molt sovint.
 - Llepi glaçons o gelats, o introduexi's a la boca una gasa humida o un tros d'esponja amb aigua.
 - No empri en cap cas productes comercials per glopear (l'alcohol que contenen aquests productes augmenta la sequedat de la mucosa de la boca).

Quan el cabell està inclòs a l'àrea de tractament pot desaparèixer total o parcialment. Si vostè desitja dur una perruca, pot fer-ho sense cap problema.

Abdomen

Les radiacions sobre la zona gàstrica o l'abdomen provoquen molèsties gàstriques i intestinals, i es manifesten amb nàusees i diarrees.

Tingui en compte els següents consells:

- Mengi i begui a poc a poc.
- No s'obligui a menjar més del que en tingui ganas.
- Faci petits àpats i freqüents.
- Reposi després de cada àpat.
- Segueixi dietes líquides a base de brous i sucs de fruita, especialment de poma. Així mateix, mengi aliments fàcilment digeribles com galetes, torrades, iogurts, etc.

Per controlar la diarrea segueixi aquestes indicacions:

- Faci una dieta abundant en líquids per restablir els que perd i per fer reposar el seu intestí. Per recuperar minerals, begui sucs de plàtan, albercoc, préssec o patata. I prengui llet (sempre i quan no empitjori la seva diarrea).
- Begui els líquids a temperatura ambient i deixi reposar les begudes carbòniques de manera que perdin la major part del gas.
- No mengi aliments flatulents (que produueixen gasos) tals com la col o col-i-flor, cafè, aliments molt condimentats o dolços. Tampoc mastegui xiclet.
- Mengi poc però més sovint del que és habitual.
- A mida que vagi trobant-se millor, afegeixi a la seva dieta aliments pobres en residus tals com arròs, cereals, puré de patates, galetes, pa blanc torrat, etc.

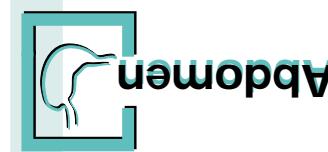
pataques, gallletes, pan blanc tostado, etc. residuos tales como arroz, cereales, puré de ahangada en su dieta a alimentos pobres en A medida que vaya encontrandose mejor, Come poco pero mas a menudo de lo habitual. Tam poco mastique goma de mascar (chicle). Alimentos muy condimentados o dulces. fe, (duelen gases) tales como la col o coliflor, cafe duelen gases) tales como la col o coliflor, cafe. No coma alimentos flatulentos (que producen gases pierdan la mayor parte del gas. Y deje reposar las bebidas carbonicas de ma cuando no empore su diaarea).

■ Beba los liquidos a temperatura ambiente cotton o patata. Y tome leche (siempre y beba zumos de platano, albaricoque, melo. a su intestino. Para recuperar minerales, ra responder los que pierde y para dar reposo Haga una dieta abundante en liquidos para cuando no empore su diaarea).

Para controlar la diarrea siga estas indicaciones:

ribles como gallinas, tostadas, yogures, etc. Asimismo, coma alimentos facilmente digeribles de fruta, especialmente de manzana. ■ Sigas dietas liquidas a base de caldos y zumos de frutas. ■ Repose despues de cada comida. ■ Haga pedaneas comidas y frecuentes. tezca. ■ No se obligue a comer mas de lo que le apetece. ■ Come y beba despacio.

Tenga en cuenta los siguientes consejos: manifiestan con náuseas y diarreas. provocan molestias gastricas e intestinales, y se radicaciones sobre la zona gastrica o el abdomen

Abdomen

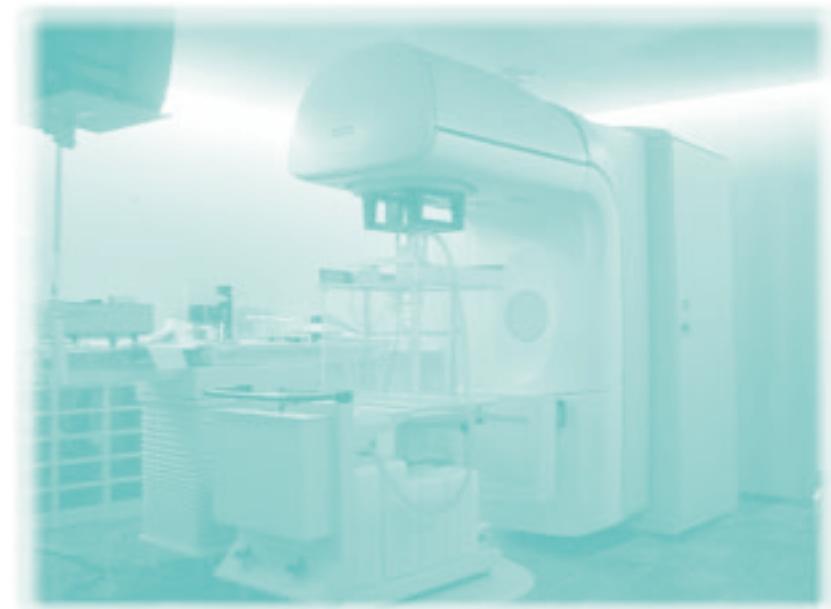

Además de náuseas y diarreas es probable que sienta usted molestias para orinar y molestias rectales. En los dos casos tendrá la necesidad de ir al lavabo con frecuencia, sin que ello le alivie en absoluto. Nosotros disponemos de medicamentos para aliviar estas molestias. Mientras tanto beba mucha agua (cuanto menos concentrada sea la orina menos le molestará dentro de la vejiga).

- Su médico podrá proporcionarle una dieta de acuerdo a sus necesidades.

- El seu metge podrà proporcionar-li una dieta d'acord a les seves necessitats.

A part de nàusees i diarrees és probable que senti molèsties per orinar i molèsties rectals. En els dos casos tindrà la necessitat d'anar al lavabo amb freqüència, sense que això l'allegui en absolut. Nosaltres disposem de medicaments per alleujar aquestes molèsties. Mentrestant begui molta aigua (com menys concentrada sigui l'orina menys li molestarà dins de la bufeta).

Abdomen

Tòrax

Quan es porten a terme tractaments sobre el tòrax és inevitable irradiar una bona part del pulmó, tràquea i esòfag.

La irritació que es produeix en aquestes parts del cos es manifesta en primer lloc amb l'aparició d'una tos seca, de predomini nocturn, que impedeix el repòs habitual. De vegades pot arribar a provocar l'emissió de mocositsats tacades de sang. No s'espanti, aquest fenòmen tendrà a desaparèixer. De totes maneres:

- No fumi.
- No freqüenti ambients molt pol·lucionats.
- No respiri ambients molt calents ni molt freds.
- Intenti respirar pel nas per tal que l'aire es netegi de pols i s'humitegi.
- Intenti dormir en un ambient d'aire humit. Tan sols cal col·locar un recipient amb aigua sobre el radiador de l'habitació o instal·lar un humejador d'aire (el trobarà a les farmàcies).

La irritació de l'esòfag provoca dolor a la zona central del pit, molèsties per empassar i de vegades tremor. Aquest fenòmen pot impedir que s'alimenti correctament: els consells pels tractaments del cap i coll li seran útils. No begui alcohol.

La irritació del esòfago provoca dolor en la zona central de la cabeza y cuello le servirán útiles. No beba alcohol. Este fenómeno puede impedir que se alimente usted del todo, molesta para tragar y en ocasiones arde: La irritación del esofago provoca dolor en la zona central

- Intenta dormir en un ambiente de aire seco y se limpie de polvo y se humedezca.
- Intenta respirar por la nariz para que el aire fríos.
- No respira ambientes muy calientes ni muy fríos.
- No frecuenta ambientes muy polucionados.
- No fume.

Este fenómeno tenderá a desaparecer. De todas maneras: se manifiesta en primer lugar por la aparición de una tos seca, de predominio nocturno, que impide el reposo de moco manchado de sangre. No se asuste, este fenómeno tenderá a desaparecer. De todas maneras:

Cuando se llevan a cabo tratamientos sobre el tórax es inevitable irradiar una buena parte del pulmón, traducida

- No utilizar el sujetador habitual hasta las dos o tres semanas siguientes del final del tratamiento.
- Utilice un sujetador que sujete "poco" o no lleve sujetador. Visítase con una camiseta de algodón de manga corta.
- No se depile la axila ni emplee desodorante con alcohol. Lávese la axila dos veces al día con agua y gel de ducha húmedo. Puede utilizar frotando con un algodón húmedo. Puede utilizar el gel y el desodorante que le indicará el personal de IOR.
- Durante y hasta un año después del tratamiento aliento realice con el brazo los ejercicios que indicaremos.
- Si le han extirpado una mama, recuperde que el Servicio Catalá de la Salut se hace cargo de una prótesis (mama artificial).
- Si se le hincha el brazo, recuperde que el Servicio Catalá de la Salut se hace cargo de una prótesis (mama artificial).
- Si le han extirpado una mama, recuperde que el Servicio Catalá de la Salut se hace cargo de una prótesis (mama artificial).

Durante y después del tratamiento sobre el área marmaria:

Àrea Mamària

Durant i després del tractament sobre l'àrea mamària, tingui presents aquests suggeriments:

- No utilitzi el sostenidor habitual fins les dos o tres setmanes següents al final del tractament. Utilitzi un sostenidor que sostingui "poc" o no dugui sostenidor. Vesteixi's amb una samarreta de cotó de màniga curta.
 - No es depili l'aixella ni faci servir desodorant amb alcohol. Renti's l'aixella dos cops al dia frotant amb un cotó fluix humit. Pot fer servir el gel i el desodorant que li indicarà el personal de l'IOR.
 - Durant i fins un any després del tractament realitzi amb el braç els exercicis que li indicarem.
 - Si li han extirpat un pit, recordi que el Servei Català de la Salut es fa càrrec d'una pròtesi (mama artificial).
 - Si se l'infla el braç, recordi que el Servei Català de la Salut es fa càrrec d'una vena elàstica.

Conclusiones

Conclusiones

Conclusions

La radioteràpia és un tractament que pot produir-li molèsties importants, no dubti en comentar-nos-les i intentarem solucionar-les amb la major celeritat possible. No obstant, en ocasions no disposem del medicament meravellós que ho arregla en deu minuts i apel·larem a la seva paciència. Pensi que en gran part dels casos, a les tres setmanes de finalitzar el tractament hauran desaparegut les molèsties.

La radioteràpia es un tratamiento que puede producir molestias importantes, no dude en comentárnoslas e intentaremos solucionarlas con la mayor celeridad posible. Sin embargo, en ocasiones no disponemos del medicamento maravilloso que lo arregla en diez minutos y apelaremos a su paciencia. Pienese que en la gran parte de los casos, a las tres semanas de finalizar el tratamiento habrán desaparecido todas las molestias.

